

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— "
četrt leta 2.50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za peti-vrsto.

Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščenja od peti-vrste po 8 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poština hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Petindvajsetletnica

Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Spominski spis.

Sestavil L. JELENC.

Ta krasno opremljena knjiga z bogato in vezanimivo vsebino je izšla v praznik Zavezine 25letnice. — Na naslovni strani originalna risba strokovnega učitelja Dragotina Humka. — V tekstu 10 ilustracij. — Cena: broširanemu izvodu 3 K, elegantno vezanemu 4 K, s poštnino 30 vin. več.

Vsak zaveden učitelj in vsaka zavedna učiteljica, ki se zanima za delo naše organizacije, naj si to knjigo naroči. Naroče si jo naj vse naše organizacije in knjižnice. Zaloga ni velika, zato hitite z naročili!

Naroča se pri vodstvu Zaveze v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.

Občni zbor „Gorotana“.

Lepo sliko marljivega manjšinskega dela na Koroškem je podal občni zbor „Gorotana“, društva slovenskih koroških akademikov in učiteljev, ki se je vršil dne 14. kimavca pri Trabesingerju v Celovcu. Sorazmerno s pičilim številom članov, s skromnimi silami in gmotnimi sredstvi je društvo res mnogo storilo za narodno stvar na Koroškem. Seve je delo že po svojem značaju tako, da uspehi ne bodo v oči in ga ne kaže objavljati. V prvi vrsti gre priznanje šolskemu in obrambnemu odseku, v katerih delujejo nekateri starejši člani-učitelji.

Šolski odsek se je bavil s posebno vneto z vprašanjem reforme ljudske šole sploh in posebe še na Koroškem in prišel do popolnoma pozitivnih sklepov, ki bodo podlaga vsemu nadaljnjemu obrambnemu delu na šolskem polju. Izdelal je podroben obrambni program in pripravil pot za organizacijo obrambnega dela na Koro-

škem s sodelovanjem vseh koroških in izvenkoroških činiteljev. Izbral je gradivo za šolski kataster, ki nudi natančno sliko našega položaja.

Obrambni odsek se je mnogo bavil poleg razpečevanja časopisov in knjižničnih zadev z vprašanjem tiskega prometa na Koroškem ter zbiral gradivo za seznam vseh slovenskih gostilnic, trgovin in obrti. Vrhutega je z vneto razmotrival vprašanje strokovne izobrazbe naše kmetijske mladine in strokovne organizacije slovenskega kmeta. Priredil je tudi par gospodarskih predavanj. Ker so gospodarska vprašanja velevažnega pomena in so dala obrambnemu odseku obilico posla, ki ne sodi v njegov delokrog, se je ustanovil na občnem zboru poseben gospodarski odsek, ki bo nadaljeval pričetno delo.

V podjunskega krožku so se razmotrivala učiteljska stanovsko-politiška vprašanja ter dognala temeljna načela vsake zdrave stanovske politike. V spoznanju, da nam da le krepka organizacija vseh

stanov, posebno še kmetijskega, potrebno odporno silo proti navalu tučca, hoče „Gorotana“ pospeševati po svoji moči stanovsko in strokovno organizacijo med koroškimi Slovenci. Lahko trdimo, da je „Gorotana“ zavzel napram vsem perečim narodnim vprašanjem trdno, jasno stališče ter po svoje pripomogel, ako pride narodno obrambno delo v vseh njegovih panogah na Koroškem v pravi tir in se vbodoče uspešneje razvija.

„Gorotana“ nam je lep dokaz, da se narodni idealizem in navdušenje da združiti z resnim mišljenjem in delom: nikjer ne sovražimo bolj fraz kot na Koroškem, nič nas huje ne peče, nego če nas izvenkoroški narodnjaki, ne da bi se potrudili spoznati naše razmere, naše dobro ljudstvo, našo krasno deželo, pomilujejo, češ, da smo izgubljeni na smrt obsojeni, to so oni, ki imajo v misli le političsko moč in veljavo, a nam je za vsako dušo, ki jo otmemo potujčenju, torej moralni in duševni pogibelji. Naš narodni boj je vseskozi pozitivnega značaja in služi moralni, duševni in gospodarski povzdigi naroda. Narodno idejo z vso njeno sugestivno silo udinjimo narodnemu napredku, zato nas morebitni neuspehi ne potarejo, zato trdovratno zasledujemo svoj smoter; zakaj prepričani smo, da vse, kar storimo iz iskrene ljubezni do naroda, obrodi dober sad v tej ali oni obliki, če danes ne, pa pozneje. Prepričani smo, ko bi se povsod javljali narodni čuti v globoki ljubezni do naroda, t. j. do tlačnega, brezpravnega, gospodarsko in duševno zaostalega ljudstva, bi se kmalu našli vsi dobro misleči, vsi poštenji rodoljubi k skupnemu delu in obrambi in vsi oni akademiki prepričani o absolutni narodnosti, o narodnosti kot poganstvu, a nespojivosti katoliško-vernega in narodnega mišljenja bi ostali domena nepoboljšljivih ideologov. Dejansko smo narodno vprašanje šele površno obdelali, spoznali nismo dovolj jasno glavnih življenjskih nalog in vprašanj svojega naroda, pač pa naša inteligenca, zarita v nesrečno ideologijo, kaj rada drvi za fantomi, za idejami, ki za nas niso življenjskega pomena, ki se niso porodile kot sad resnega sociološkega študija in socialnega dela,

ampak pod vplivom duševnih smeri, tujih nam po svojem značaju in svojem izvoru. Zato nam je treba poglobljanja in stvarnega dela in našli se bomo, spoznali bomo, koliko skupnega dela nas še čaka.

„Gorotana“ je zasnovan na izključno narodni podlagi. Vodilno načelo nam je: združiti slabe naše sile k skupnemu delu in obrambi. V svojem okrilju združuje danes akademike in učitelje najrazličnejšega mišljenja. Vsakdo, ki je voljan delati, je v društvu dobrodošel in najde svoj delokrog, ne da bi moral v načelnih vprašanjih delati najmanjših koncesij. Ni breznačelnega slogaštvo, nejasnost v načelnih vprašanjih, ki nas združuje, marveč življenska potreba. Razumemo one, ki nam v tem oziru kaj očitajo, a oni nas ne razumejo. Preden se je osnoval „Gorotana“ na sedanjih podlagi, so njega snovalci zavzeli jasno stališče napram vsem spornim vprašanjem in izločili vse, kar ni vsem skupno, a zagotavljamo lahko: ostalo je še ogromno, ogromno dela. Želimo si poglobljanja idejnega življenja, želimo jasnosti v načelih, a želimo tudi, da ideje zmaguejo z notranjo svojo silo, brez političkega zastrupljenja duhov, brez političkega pritiska. Mladine naj ne ovira v njenem razvoju politička strast in sovraštvo. „Gorotana“ prepušča rešitev načelnih vprašanj drugim organizacijam, ki jim lahko svobodno pristopi vsak član, ker si ohrani vsak član popolno svobodo prepričanja, pač pa si je stavil „Gorotana“ nalogo, vzgajati svoje člane k politički treznosti in strpnosti, da prepreči, da zaradi načelnih nasprotstev ne nastane osebna mržnja in sovraštvo in omogoči složen nastop in skupno delo v vseh skupnih zadevah.

Zaradi svojih zdravih temeljev in svojih jasnih smotrov upamo, da bo „Gorotana“ tudi v prihodnje vključ skromnim svojim silam uspešno vršil svoje obrambne in druge naloge na Koroškem, da bo iz njega izšla marsikatera iniciativa za ozdravljenje političkih razmer na Slovenskem in da bo uspešno sodeloval pri organizaciji vseh narodnih sil k skupni obrambi naše lepe domovine. Upamo, pa tudi, da bo našel „Gorotana“ izven Koroške vedno več prijateljev in — podpor-nikov.

LISTEK.

† Leopold Ferjan.

In zopet eden! Smrt nič ne izbira. Dne 19. pr. m. je umrl v Olševku ondokajšnji učitelj-voditelj Leopold Ferjan. Pokojnik je bil rojen leta 1875. v Ribnem pri Bledu. Studiral je v Ljubljani in tu napravi zrelostni izpit leta 1897., učno usposobljenost pa je prebil leta 1901. v Gorici.

Svojo prvo službo je nastopil dne 16. oktobra 1897 v Žabnici pri Škofji Loki in je služboval tam do 31. oktobra 1900, nakar se je preselil v Olševke in je tu delal do smrti. Bil je blaga duša, vrl učitelj, dober prijatelj in mož-značaj.

Baš, ko bi se mu bila imela izpolniti tako gorka želja, da se preseli v novo zgrajeno poslopje, ga je dohitela smrt.

Veličasten pogreb je bil priča njegove priljubljenosti med ljudstvom, ki je zanje delal in živel, pa tudi med učiteljstvom. Od blizu in daleč so prihili tovariši in tovarišice v nenadejano obilnem številu, da spremijo tovariša-trpina na njegovi zadnji poti. Udeležba je bila od vseh strani ogromna, in vem, da ga ni bilo Olševčana, ki bi bil ostal doma. Razen učiteljstva in domačinov se je udeležilo pogreba tudi mnogo Kranjčanov. V izprevidu smo videli tudi c. kr. okr. šol. nadzornika K. Simona.

Pred šolo, s katere je vihrala žalna zastava, so zapeli učitelji-pevci pod vodstvom tovariša V. Rusa iz Kranja žalostinko, in odnesli so trpina iz svetišča njegovega uspešnega delovanja v nov, miren dom na pokopališče.

Pogreb so otvorili šolski otroci pod vodstvom ondokajšnje učiteljice, za njimi so šli nosilci mnogobrojnih vencev. Nato krsta, sorodniki, učiteljstvo, ljudstvo...

V cerkvi in na pokopališču je učiteljstvo zapelo še dve žalostinki.

Ob odprtem grobu mu je izpregovoril v slovo tovariš A. Rape iz Ljubljane, ki je bil na tej šoli prednik pokojnika, nekako takole: Leopold, Leopold! Vzdrami se! Ali ne čuješ, da te kliče osamela žena? Ne slišiš li klika tovarišev? Te li ne vzdrami srčni klic otrok, tvojih učencev, ki si jim toliko let skrbel za duševno hrano, ki si jim bil toliko let vzgojevalec, učitelj voditelj?

Ne! Ne odzoveš se tem klicem nikdar več, zakaj s tega mesta ni glasu nazaj, s tega mesta ni odziva, ni odgovora. Podal si roko smrti, posestrimi vsakega človeškega bitja, kakor jo je podal že mnogi drug pred tabo in kakor jo čisto gotovo poda vsak izmed naš, ki kličemo sedaj za Tabo.

Toda naposled! — Ali nai Ti ne privoščimo tega dragocenega miru, tega veličastnega pokoja, ko pa Ti življenski boj,

ki divja danes boli ko kdaj prej, nikdar ne bi mogel dati tako varnega, tako tihega zavetja?

Ah, Leopold! Še pojdejo vihere čez grobove, še bo divjala strast srca, strast življenja, a mirno bo poslej Tvoje srce — saj po smrti ni boja.

Svetili se bodo vrhovi naših lepih gor, ki si jim bil v podnožju, kjer si živel in delal, gledali bodo na to gomilo, ki krije Tvoje ostanke, in Ti, Leopold, boš v njih objemu počival mirno, sladko, da bi mi živi lahko zavidali Tebe — mrtvega. Pa četudi ne posije žarek solca v temo groba, predrl bo to temo žarek spomina, žarek spomina osamele žene, žarek spomina Tvojih hvaležnih učencev, žarek spomina Tvojih vernih tovarišev in prijateljev in Ti delal družbo. In tako, tovariš, ne boš sam!

Poslavljam se od Tebe, tovariš, prijatelj! Roke v slovo nam ne moreš podati več, zakaj omahnila Ti je v smrt — do vstajenja. A poslavljam se od Tebe z zavestjo, da bo to delež tudi nam vsem.

Lahko zakrij, ti ljuba olševska prst, čuvajte njegov grob v gorski vrhovi, sijaj nanj zlato solnce, kakor obžarjal njegovo dušo veselje večnega blaženstva.

Vam, Olševčani, izročamo tovariši njegovi učitelja — Leopolda Ferjana, Leopold! Zbogom! Zbogom! —ap—

Dvojezične ljudske šole na Koroškem.

UBIJANJE SLOVENSkih OTROK.

V slovenskih krajih naše dežele ekzistirajo dvojezične ali — kakor jih imenujejo — utrakvistične ljudske šole. Po zakoniku bi se moralo v teh šolah poučevati v nemškem in slovenskem jeziku. Toda kakor se izpolnjujejo določbe drugih zakonov, kadar gre za Slovence, tako je tudi s šolskim zakonom. Dvojezične ljudske šole na Koroškem so samo na papirju, v resnici pa so te šole ne samo nemške — ker to bi bilo premalo — ampak strogo nemško nacinalne, kar hočemo tudi dokazati.

Ko otrok pričinja obiskovati šolo, sliši že prvo uro samo nemščino, ki je ne razume. Tako je sedaj, zakaj razmere se vedno slabšajo. Pred kakimi desetimi leti so vsaj v začetku — približno eno leto — poučevali slovensko, toda dandanes se je tudi v tem oziru izvršil preobrat. Vsak si torej lahko misli, kako težko je za slovenske otroke, ki morajo že prvi dan poslušati nemškega učitelja; kakor neumni ga gledajo, ker ga ne morejo razumeti. Zato se poslušajo za kazanja; to stori rajši, četudi zna slovensko, zakaj nemško-nacionalni učitelji, oziroma nemčurji, torej